El Nacional , 16/07/21

L'estiueig a Puigcerdà de Pilar Prim (i el del seu creador, Narcís Oller)

La **novel·la *Pilar Prim***, de l'escriptor **Narcís Oller** (1846 - 1930) comença amb una llarga i acurada descripció del **viatge entre Barcelona i Puigcerdà**, la capital de la Cerdanya i una de les viles més famoses de l'estiueig burgès vuitcentista. És precisament aquest **viatge de nou hores** –en tren fins a Ripoll i en diligència amb parada a Ribes de Freser trescant la Collada de Toses– el que provoca justament la coneixença entre la jove vídua que dona nom al relat, limitada per un testament que li farà perdre l'usdefruit en cas de tornar-se a casar, i Marcial Deberga, el seductor que farà trontollar la seva vida.

De fet, bona part de la primera part de la novel·la, que s'ha emparentat amb d'altres protagonistes femenines oprimides en la seva vida i sexualitat com Emma Bovary, Ana Ozores o Anna Karenina, està situada justament on passava els estius el seu autor.

Imatge actual de la Casa Samperí, a la colònia Salvadó, on Narcís Oller passava els estius.

L'estiueig familiar en un entorn molt literari

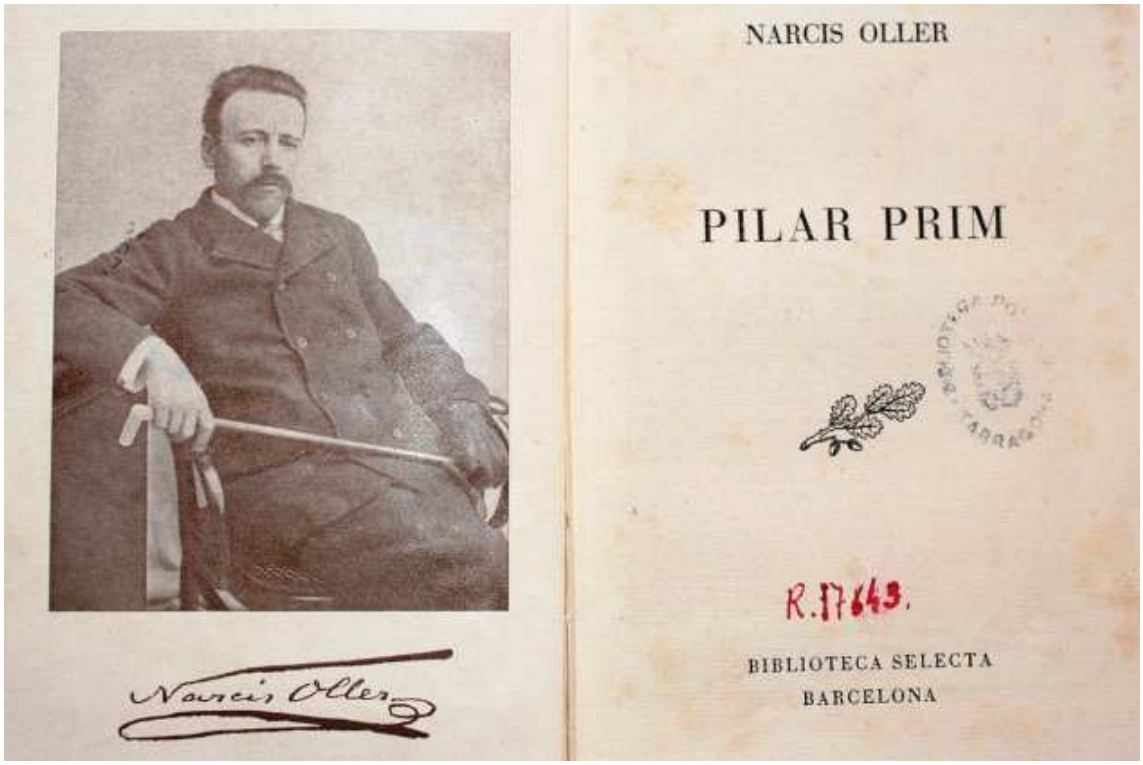
El vincle de Narcís Oller amb Puigcerdà li venia per part de la seva dona, Esperança Rabassa, la família de la qual n'era originària. Quan pujaven, com Pilar Prim, a Puigcerdà, els Oller Rabassa s'allotjaven casa de Dolors Rabassa i **Miquel Salvadó**, industrial tèxtil propietari de la Colònia Salvadó i personalitat destacada de la capital cerdana. Vinculat al catalanisme polític i promotor cultural, va impulsar la carretera de la Collada de Toses, la modernització de l'hospital i la fundació del Casino Ceretà.

Al segle XIX, Puigcerdà ja és **una vila amb una vida cultural molt intensa**, afavorida per les estades que hi fan personalitats com el capellà i poeta **Jacint Verdaguer**, el Nobel occità **Frederic Mistral**, l'arquitecte **Antoni Gaudí** o l'escriptor **Joan Maragall**, atrets per la tertúlia de la rebotiga del farmacèutic Josep M. Martí. Francesc Matheu va escriure la lletra de l'*Himne cerdà*, per exemple, i Martí Genís i Aguilar hi va ambientar *La reineta del Cadí*. Noms com Enric Granados, els germans Emili i Josep Maria Junoy, Rafael Gay de Montellà o **Santiago Rusiñol** també van teixir lligams amb la capital cerdana.

Pilar Prim, escrita i ambientada a Puigcerdà

A la torre dels Salvadó, **Cal Samperí**, hi va escriure diverses novel·les i contes, especialment *Pilar Prim*, que recrea els escenaris que Oller va conèixer durant aquells estius a Cerdanya: L'estany, amb les seves torres i xalets, les places de Santa Maria i Major, amb l'estàtua del **brigadier Cabrinetty**, que havia obligat als carlins a aixecar el setge de Puigcerdà o la plaça de la Vila, des d'on s'albira una bona vista. A la novel·la, els protagonistes també visiten **Font-Romeu**, un

dels grans centres turístics d'alta muntanya europeus, predilecte entre les classes aristocràtiques i burgeses de la Belle Époque.

En un fragment de les seves *Memòries literàries*, en una carta adreçada a **Víctor Català**, amb qui va establir una relació de mútua admiració i confidència literària, escrivia: "Ja sap vostè que en aquesta primavera del 1904, vostè i jo ens veiérem sovint a Barcelona on parlàrem llargament de llibres, homes i coses de nostra terra i que, finalment, ens separàrem per tornar vostè a l'Escala a donar les darreres plomades a sa *Solitud* que mentre tant va publicant *Joventut* en fulletó, i jo cap a Puigcerdà a reprendre la interrompuda tasca de ma *Pilar Prim* [...] Però la *Pilar Prim*, que, com vostè sap, no es publicà fins l'any 1906, m'ocupà quatre o cinc estius a Puigcerdà. Si el meu magí anava ja llavors cansat pels anys, la ploma encara més, i el que feia avui, demà ja no em plaïa. Deu mil dubtes i cabòries s'havien apoderat de mi".

Oller, un enamorat de la Cerdanya

L'escriptor nordcatalà Josep Sebastià Pons, relata una trobada amb Oller a Puigcerdà: "A la tarda, vaig trucar a la porta d'en Narcís Oller. El gran novel·lista me rep, afectuosíssim. S'entusiasma fàcilment, parlant de poesia, d'art, d'excursions, de la bellesa immaculada de Cerdanya. [...] És un ver enamorat de Cerdanya, i cada estiu —ditxós ell!— ve a viure davant per davant de la serra de Cadí, meravellós diàleg del novel·lista i de la serra! Aixís és que podríem retallar de sa obra alguns quadrets alegrement clars, com ho és aquell de la neu que enflora la pollancreda de l'estany, entre els chalets, arraulits, i estén sa flonja besada en les aigües per damunt del pla de Cerdanya..."

Avui dia, la Cerdanya i Puigcerdà continuen sent un dels principals destins de segones residències i turisme d'estiu i hivern. De tota manera, sembla que l'ambientació de la novel·la *El joc de l'àngel*, de **Carlos Ruiz Zafón** ha deixat els personatges d'Oller com a figures del passat. Potser seria bo recuperar la ruta per l'estiueig de Pilar Prim i el seu pare literari que els professors Josep Camps i Roser Trilla proposen al volum didàctic *Narcís Oller. La novel·la d'una època*.